

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 17.127.03
Класичного приватного університету
доктору наук з державного
управління,
професору
Огаренку В.М.

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата наук з державного управління, доцента
Макеєвої Людмили Миколаївни на дисертацію

Малоокого Віталія Анатолійовича

на тему: «Становлення та розвиток системи управління земельними ресурсами територіальних громад в Україні», подану на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.04 – місцеве самоврядування

Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами, темами. Процеси децентралізації, які відбуваються в Україні, підвищують роль територіальних громад у соціально-економічному розвитку країни та її окремих адміністративних територій. В процесі децентралізації в Україні перед органами місцевого самоврядування поставлено ряд завдань, серед яких максимально ефективного використання всіх ресурсів, що є у їх власності, головним з яких, без сумніву, є земля. Вирішення проблем ефективного управління земельними ресурсами є головною запорукою розвитку територіальних громад, підвищення їх самостійності, максимального використання потенціалу окремих територій в країні, зростання соціального захисту населення та рівня надання послуг місцевими органами влади. Володіння, раціональне використання, ефективне розпорядження землею є запорукою громади в успішній організації своєї життєдіяльності, матеріальною основою формування її спроможності.

Водночас незважаючи на активні наукові пошуки щодо формування системи управління земельними ресурсами як власності територіальної громади, додаткової уваги потребують питання пов'язані з проблемами ефективного використання земельних ресурсів на рівні територіальних громад, врегулювання відносин між органами місцевого самоврядування та органами

державної виконавчої влади, контролю щодо використання та охорони земель в межах громади тощо.

У зв'язку з цим тема дисертаційної роботи Малоого В.А є актуальною і своєчасною та відповідає вимогам сьогодення.

Актуальність дисертаційного дослідження також підтверджується його тісними зв'язками з науково-дослідницькою роботою дисертанта і висвітлює результати наукових досліджень автора в межах науково-дослідних робіт:

– «Теоретико-методологічні та філософсько-історичні основи розвитку й перспективи реформування державного управління в Україні» (номер державної реєстрації 0113U000589),

– «Теорія і практика публічного управління й адміністрування в Україні та зарубіжних країнах» (номер державної реєстрації 0116U002645).

Дисертаційне дослідження відповідає паспорту спеціальності 25.00.04 – місцеве самоврядування.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі Малоого В.А, підтверджується відповідністю принципів дослідження та поставленій автором меті, завданням, послідовним дотриманням обраної методики, чіткою і збалансованою структурою, системним аналізом широкого й водночас репрезентативного кола наукових джерел.

Для досягнення поставленої мети автором визначено дослідницькі завдання, які є взаємопов'язаними, відображають головний зміст роботи і послідовно розв'язуються в ході наукового дослідження. Так, автором дисертації обґрунтовано актуальність і рівень наукової розробленості обраної теми, з урахуванням особливостей науки державного управління визначено напрями оптимізації системи управління земельними ресурсами територіальних громад, що надасть змогу мати уявлення про зміни, які відбулися в Україні із запровадженням системи децентралізації. Здобувачем використано комплекс загальнонаукових методів, застосування яких дало змогу вирішити поставлені у

дисертаційному дослідженні завдання, що мають відповідну новизну та слугують для розробки наукового обґрунтування теоретико-методологічних засад становлення та розвитку системи управління земельними ресурсами територіальних громад в Україні. Наведені в дисертаційній роботі результати наукового дослідження доведені до конкретних наукових положень, та практичних рекомендацій, які доцільно застосовувати у діяльності органів місцевого самоврядування.

Перший розділ роботи «Теоретико-методичні засади управління земельними ресурсами територіальних громад в Україні» присвячено узагальненню теоретико-методичних основ системи управління земельними ресурсами територіальних громад. Автор надає власне визначення поняття «управління земельними ресурсами територіальних громад» як цілеспрямованої діяльності органів місцевого самоврядування, що забезпечує оптимальне функціонування та розвиток земельних відносин, ефективне та раціональне використання земельних ресурсів в межах територіальної громади, з метою соціально-економічного розвитку територій громади, забезпечення функціонування системи земельних відносин та реалізації прав на землю членів громади. Здійснено аналіз нормативно-правового забезпечення в системі управління земельними ресурсами та встановлено, що для подальшого розвитку системи управління земельними ресурсами на рівні територіальних громад необхідно вдосконалити норми чинного законодавства.

випадку і залежить від того, з якою метою може бути використана земельна ділянка, як операційний базис чи засіб виробництва. Заслуговує на увагу авторське бачення щодо здійснення самоврядного контролю як функції управління органів місцевого самоврядування, що спрямована на дотримання положень земельного та іншого природоохоронного законодавства щодо використання та охорони земель в межах територіальної громади. Разом з тим, визначено роль громадського контролю в управлінні земельними ресурсами територіальної громади.

1. В третьому розділі «Напрями оптимізації системи управління земельними ресурсами територіальних громад в Україні» автором наголошено, що планування територій громад потрібно розглядати не лише як діяльність

органів місцевого самоврядування в межах населених пунктів, а визначити це поняття більш широко, а саме як процес встановлення певного порядку дій щодо раціонального та ефективного використання територій, враховуючи оптимальний розподіл земельних ресурсів, шляхом прийняття відповідних рішень і відображення їх у землепорядній та містобудівній документації.

Дисертант визначає напрями взаємодії органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади щодо управління земельними ресурсами територіальних громад з метою налагодження та здійснення співпраці у вирішенні стратегічних і оперативних питань. Планування є ключовим елементом системи управління, з якого фактично починається досягнення мети і сприяє органам влади у прийнятті важливих рішень узгоджені з підходами щодо досягнення своєї місії, реалізації функцій, цілей, завдань.

Автор пропонує Концепцію управління земельними ресурсами територіальних громад, яка, на його думку, дасть змогу забезпечити єдність, комплексність і стратегічний характер ухвалення управлінських рішень, забезпечуючи ефективність роботи системи управління в цілому.

Викладене вище свідчить про достатній рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження. Висновки відповідають поставленим завданням, відповідно відтворюються у авторефераті дисертації, а рекомендації доведені до рівня використання у практичній діяльності органів місцевого самоврядування.

Наукова новизна одержаних результатів.

Матеріали дисертації становлять значну науково-практичну цінність. Розробки та пропозиції, викладені автором в дисертації, свідчать про глибину й об'єктивність проведеного дослідження. Загалом дослідження виконане на високому рівні, апробовано на 12 науково-практичних конференціях, основний зміст роботи відображено в 7 наукових публікаціях. Цікавим є авторській підхід до оптимізації системи управління земельними ресурсами на рівні територіальних громад в Україні.

Малооким В.А. вперше розроблено та запропоновано Концепцію управління земельними ресурсами територіальної громади в Україні, яка визначає напрями вдосконалення системи управління земельними ресурсами в

межах об'єднаних територіальних громад для забезпечення формування оптимальної інфраструктури, задоволення інтересів громадян та узгодження інтересів держави й територіальних громад щодо регулювання земельних відносин.

У дисертації конкретизовано і сформульовано кілька важливих для досліджуваної проблематики понять, а саме:

«управління земельними ресурсами територіальних громад в Україні» – цілеспрямована діяльність органів місцевого самоврядування України, що забезпечує оптимальне функціонування й розвиток земельних відносин, ефективне та раціональне використання земельних ресурсів у межах територіальної громади, з метою соціально-економічного розвитку територій громади й реалізації прав на землю членів територіальної громади;

«планування території громади» – процес встановлення та виконання встановленого порядку дій щодо раціонального й ефективного використання земельних ресурсів територіальних громад, враховуючи оптимальний розподіл земельних ресурсів у межах цих територій, шляхом прийняття рішень і відображення планових заходів у землепорядній та містобудівній документації, а також здійснення контролю за їх виконанням;

«самоврядний контроль за використанням та охороною земель» – функція управління органів місцевого самоврядування в Україні, що спрямована на дотримання положень земельного й іншого природоохоронного законодавства щодо використання та охорони земель у межах територіальної громади

Заслуговує на увагу вдосконалений автором науковий підхід до здійснення самоврядного контролю в системі управління земельними ресурсами територіальної громади органами місцевого самоврядування в Україні, оскільки їх діяльність за своїм змістом є управлінською, тобто передбачає прийняття управлінських рішень, організацію та контроль за їх виконанням, сутність, мета й завдання якого впливають із соціально-політичного призначення місцевого самоврядування в Україні як гарантованого державою права та реальної здатності територіальних громад самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції й законів України.

Елементи наукової новизни містить також науковий підхід до перспективного просторового планування розвитку територій з метою повноцінної реалізації повноважень органів місцевого самоврядування в Україні щодо використання та охорони земель в умовах децентралізації влади, що забезпечить наявність актуальної містобудівної та землевпорядної документації, на основі якої передбачено планування заходів з розвитку життєвого середовища та створення сприятливих умов забезпечення ефективного використання потенціалу територій.

Безперечно, має науковий інтерес обґрунтування та визначення напрямів взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади у сфері управління земельними ресурсами, що являє собою систематизовану сукупність їхніх обопільних дій, які здійснюються на основі визначених принципів та з використанням комплексу методів і засобів з метою налагодження та здійснення співпраці у вирішенні стратегічних і оперативних питань.

Практична значимість дисертації

Основні науково-теоретичні положення й практичні рекомендації, викладені в дисертації, використовують у діяльності Козинської селищної ради Обухівського району Київської області в частині перспективного просторового планування розвитку територій, з метою повноцінної реалізації повноважень органів самоврядування щодо використання та охорони земель (довідка № 89 від 18.01.2021), відділу в Обухівському районі Головного управління Держгеокадастру в частині взаємодії органів місцевого самоврядування з органами виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері земельних відносин, з метою налагодження та здійснення співпраці у вирішенні стратегічних і оперативних питань щодо здійснення управління земельними ресурсами територіальних громад (довідка № 5/102-21 від 19.01.2021).

Теоретичні положення, узагальнення й висновки дисертації використовують у Класичному приватному університеті при викладанні таких дисциплін: «Управління земельними ресурсами», «Планування та розвиток територій», «Регіональне управління та місцеве самоврядування» (довідка № 86 від 25.11.2020).

Повнота викладу основних результатів у наукових фахових виданнях

Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід щодо надання практичних рекомендацій стосовно розробки напрямів оптимізації системи управління земельними ресурсами територіальних громад в Україні.

Основні положення дисертації опубліковано у 19 наукових працях, з них: 6 – статті в наукових фахових виданнях України, 1 – стаття в зарубіжному виданні (Польща), 12 – матеріали конференцій. Загальний обсяг публікацій – 2,83 ум.-друк. аркушів.

Отримані наукові положення, висновки і рекомендації повною мірою висвітлено у наукових публікаціях Малоого В.А. Текст автореферату розкриває зміст дисертації.

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи.

Оцінюючи представлену дисертаційну роботу в цілому позитивно, слід відмітити дискусійні положення та висловити наступні зауваження.

1. В п. 1.3. дослідження автором розглянуто нормативно-правове забезпечення системи управління земельними ресурсами на рівні місцевого самоврядування в Україні та встановлено, що для подальшого розвитку системи управління земельними ресурсами на рівні територіальних громад необхідно вдосконалити норми чинного законодавства, але не зазначено, які саме нормативно-правові акти потребують доопрацювання або потрібно прийняти для створення повноцінного земельного законодавства, спрямованого на комплексне регулювання правових відносин в межах територіальної громади.

2. На стор. 87 автор обґрунтовує необхідність чіткого розмежування земель державної та комунальної власності та приводить обмежений перелік земель, що перебувають у комунальній власності. На нашу думку, доречно було б розглянути положення законодавства щодо права комунальної власності на землю більш широко, зокрема, зазначити, в якому разі територіальні громади набувають землю у комунальну власність, а які землі з комунальної власності можуть бути передані у приватну тощо.

3. Дисертант в Розділі 2 роботи розглядає питання інвестиційної привабливості земель території громади і вказує, що актуальними є аналіз реального інвестиційного становища кожної області, прогноз та шляхи покращення інвестиційного клімату регіону в цілому і окремих його адміністративних одиниць зокрема. Автор зазначає, що під час розроблення аналізу розвитку інвестиційного стану адміністративних одиниць, зокрема, громад, передусім необхідно обґрунтувати сутність, значення та методологічні основи загального процесу інвестиційного прогнозування, проте надалі розкриття такого процесу не знайшло відображення на сторінках роботи.

4. На стор. 168 роботи автор акцентує увагу, що розробка всіх видів містобудівної та землепорядної документації повинна мати техніко-економічне обґрунтування доцільності розробки проектних документів, що передбачені законодавством. Вважаємо, що доречно було б більш детально розкрити, що саме включає в себе таке обґрунтування.

5. На стор. 111 автором зазначено, що важливою умовою забезпечення соціальної спрямованості формування ринку землі є ефективне використання бюджетного потенціалу земельних ресурсів шляхом збільшення надходження коштів від продажу ділянок, що належать до комунальної власності, у доходи бюджетів відповідних територіальних громад та збільшення податків і зборів від продажу приватних земельних ділянок. Вважаємо, що таке висловлювання має дискусійний характер і викликає питання, чи не призведе такий підхід до суцільного масового розпродажу земель комунальної власності, чи, можливо, повинен бути певний підхід з визначенням ділянок, які можуть бути продані, а які не плануються до продажу тощо.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Малоого Віталія Анатолійовича «Становлення та розвиток системи управління земельними ресурсами територіальних громад в Україні» є самостійним, завершеним, достовірним дослідженням актуального наукового завдання. Структурованість, повнота викладення матеріалу та якість оформлення рукопису дисертації відповідають кваліфікаційним вимогам щодо

Загальний висновок

Дисертаційна робота Малоого Віталія Анатолійовича «Становлення та розвиток системи управління земельними ресурсами територіальних громад в Україні» є самостійним, завершеним, достовірним дослідженням актуального наукового завдання. Структурованість, повнота викладення матеріалу та якість оформлення рукопису дисертації відповідають кваліфікаційним вимогам щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Обґрунтовані й запропоновані здобувачем пропозиції та висновки розв'язують актуальне завдання в галузі науки державного управління.

За актуальністю, новизною, рівнем розкриття поставлених завдань і практичною цінністю дисертація відповідає вимогам пп. 9 та 10 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою КМУ від 24 липня 2013 р., №567, а її автор – Малоокий Віталій Анатолійович заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.04 – місцеве самоврядування.

Кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри землевпорядного проектування
Харківського національного аграрного
університету ім. В. В. Докучаєва

Л. М. Макеєва Л.М. Макеєва

